

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— „
četrt leta 2-50 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Pisarna odseka za reformo ljudske šole.

Prosimo, da dotični tovariši in tovarišice, ki nameravajo še izpolniti vprašalne pole, izpolnijo in jih vpošljejo zadnji čas do 20. t. m., ker dalje nečemo in ne smemo odlašati s splošnim delom. Strojna (Koroška), Banjaloka, Polzela pri Celju, Hrastnik, Lehen pri Ribnici, Metlika, Mozirje, š. v. na Gorici (Mozirje), Zagorje pri Št. Petru — zaželeno pole in pojasnila smo poslali. Nekaj dopisov se je s pošto križalo. Če ni v redu, prosimo obvestila! Ne pozabite izpolniti glave pri polah, ker iskanje šole in imen po zapisniku je nepotrebno in ne preveč prijetno delo, ki pomeni izgubo časa.

C. kr. vlada in inkvizicija na Kranjskem.

„V znamenju krščanske pravičnosti: iz službenih ozirov.“

Kri mučnikov, nedolžna kri preganjanih, žrtve šole so dvignile in utrdile idejo krščanstva. Ni bilo sile, ki bi tako močno vplivala na razvoj boja za katerokoli stvar, nego so to bile žrtve, ki so padle za idejo in ki je nanje z občudovanjem zrla množica sobojevnikov, da je iz njihove po nedolžnem prelite krvi črpala moč za svoj nadaljni boj. . .

In vsakdo je bil pripravljen žrtvovati se za celoto, in vsi so bili pripravljene iti v boj za enega! S ponosom zre Francija na žrtve, ki so padle v boju za svobodo; v dobrem spominu so ohranjene žrtve marčeve revolucije, in tudi mi Slovenci imamo žalostne spomenike v zgodovini svojega narodnega boja. . .

In kakor je nekoč dvigala krščansko zavest kri mučeništva, tako, dviga, izpodbuja in krepi sedaj našo zavest sočuvstvo do nedolžno preganjanih tovarišev. Tembolj krepi to našo zavest, ker so tirani, ker so zatiranci, ker so krivniki sedanjih persekucij ravno oni, ki v znamenju Krista oznanjujejo krščansko ljubezen, a na drugi strani v znamenju moči in nasilja izrekajo najkrutejše obsodbe.

O, tudi za vas pride sodni dan, in tedaj dvigne zgodovina slike nedolžnih, ki ste jih nasilno in krivično zatirali, postavi jih za sodnika in molče vas bodo sodili. A sodba bo kruta, ker bo najpravičnejša, zakaj izrekate si jo sami — s svojimi dejanji!

Skoraj ga ni zasedanja deželnega šolskega sveta, da bi se pod pokroviteljstvom naše slavne in „pravične“ deželne vlade ne zgodila učiteljstvu kaka očitna krivica. Baron Schwarz igra slično vlogo kakor kak klovn v cirkuzu, ki podi živinče iz enega kraja v drugega, v smeh to gledajočemu občinstvu, samo s to razliko, da baron Schwarz le domneva, da ima pred seboj „psé izza plota“, a ima v bistvu učitelje. Tako je našo deželo izpremenil dr. Šušteršič v politiško-klerikalni cirkus in si najel za svojega priganjača — barona Schwarza.

Vladna avtoriteta je šla po vodi in mi je ne priznavamo in je ne bomo priznali toliko časa, dokler se bodo pod njenim okriljem go-dili taki protipravični, da ne rečemo protiza-

koniti, postavolomni in nemoralni čini, kakršni se ne morejo dogoditi nikjer drugje pod milim solncem — edinole na Kranjskem.

Če mineva vas usmiljenje, bo minulo nas potrpljenje! Aut-aut! Ni ga pravičnika na svetu, ki bi odobral to vladno-klerikalno gonjo nad učiteljstvom, a najdejo se kreature, ki to odobravajo, ne sicer javno in direktno, ker jih je vendar toliko sram lastnih dejanj, da o njih ne pišejo in ne črnejo, a jih molče odobravajo. Niti zagovarjati se ne upajo, ker se ne morejo. Oni pa, ki z njimi molče, niso naši prijatelji, ker jih s tem indirektno podpirajo!

Našla se bodo sredstva, da učiteljstvo privede našo slavno vladno zopet na pot pravičnosti, ker slabeje ne more ničesar vplivati na šolstvo nego sedanje razmere nad učiteljstvom — zato smo lahko popolnoma brezobzirni. Najdejo se pota, najdejo se paragrafi, najdejo se sredstva, s katerimi bo učiteljstvo lahko brez lastne škode oponiralo vladno-šolskim organom, da se vsaj to preganjanje prisluži! In če bi nas vedli oziri do sedanjega reševanja našega višješolskega vprašanja, smo pripravljene osvetliti tudi naše klerikalne „poštenjake“ v pravi luči, da se bodo sramovali sebe pred vso trezno mislečo avstrijsko javnostjo. Da, še dalje, tudi izven Avstrije imamo prijateljev, ki so pripravljene nas ščititi pred nasiljem in voljni osvetliti pravičnost!

Zadnje premeščenje tov. Grmka — iz službenih ozirov — je nepošteno, je neusmiljeno, je nemoralno, je oderuško, je krivično, je vnebovpijoče! Niste imeli drugega sredstva nego „službene ozire“, nikake opravičene sporne točke in s tem ste si kvalifikovali svoje poštenje, pravičnost in moralni čut. Samoga ste premestili, brez soproge! In vi „katoliški“ močje, postopate tako protikatoliško? Svet vam je sv. zakon, vi hinavci! Ločili ste ga od žene, da mu s tem zvečate moralno gorje, da ga s tem mučite, vi inkvizitorji brez usmiljenja — brez srca! Ločili ste ga od žene, da mu s tem zvišate stroške, tu stroški zanj, tam stroški zanj, brez potrebe podvojeno — vi oderuhi! Le sitite svoje duše z odiranjem in krvjo izstradanih! Vaša krivičnost je očita, je vnebovpijoča!

In kaj je bil glavni vzrok temu premeščenju? Glavni vzrok je bilo to, da ima tov. Grmek preveč ugleda, vpliva in spoštovanja pri ljudstvu v Komendi, da to ni po volji dr. Janezu Evangelistu Krecku, in on, dr. Krek, je izposloval premeščenje; o čemer bomo še govorili!

Dr. Krek je namreč duhovnik, profesor teologije in — — demokrat!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrirana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca junija K 155.703-89.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljave navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2. 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Strah barona Schwarza.

Kako je baron Schwarz kapituliral pred dr. Šušteršičem in o protestu občinskega sveta ljubljanskega smo že poročali. Na dotični protest in rezolucijo se je pa baron Schwarz prav strahopetno odzval. V seji občinskega sveta ljubljanskega dne 4. tm. smo čuli, da je vlada (t. j. naš baron) zavrnila resolucijo občinskega sveta, ki protestuje proti nepravilnemu postopanju dež. šol. sv. Pravijo, da je resolucija nedopustljiva.

Nedopustljivo je poročati o dejstvih, a dopustljivo je nemoralna dejanja, ki jih pripušča počenjati naša vlada in ki jih direktno podpira — baron Schwarz. Počemu ta strah? Če ima baron Schwarz čisto vest glede svojega postopanja, če ga ni sram, da ga je njegov referent osvetlil v pravi luči s tem, da je glasoval drugače nego on, potem naj pripusti nedolžno resolucijo, saj se bo znal braniti in opravičiti svoja dejanja tudi pri centralni vladi. Se mari oglašajo baronu Schwarzu vesti in se li boji naučnega ministrstva? Da, vse ima lahko še večje posledice!

Deželni predsednik, ki dopušča in podpira nemoralno gonjo, ki se proizvaja danes pri nas nad učiteljstvom pod okriljem vlade, je zrel za penzijo. Danes pod vlado barona Schwarza učitelj ni več varen lastnega življenja, ker pod baronom Schwarzom je dovoljeno, da par klerikalnih ljudskih demagogov nahujka in organizuje dejanski napad na učitelja. Da, še več, črno na belem se hoče potom časopisja po sili nahujskati ljudstvo na dejanski napad na učitelja, kakor to čitamo v „Domoljubu“ (št. 26., str. 414), kjer član-kar končuje svojo hujskarsko notice iz Komende z besedami: „G. Grmek, še kaj poskusite, pa boste še — tepeni.“

Ali je državno pravdnništvo postalo pod vlado barona Schwarza zaščitništvo — pobijal-cev? Baron Schwarz je nezmožen svojega posla, on je zrel za penzijo, pa se mu jo naj izposluje tako ali tako.

Upamo, da bo slavni občinski svet ljubljanski vztrajal trdno na svojem stališču, to tembolj, ker pri tem slučaju ne gre le za kršenje avtonomnih pravic občine, temveč tudi za nemoralno preganjanje, krivično preziranje in zatiranje značajnega učiteljstva, ker gre tudi za to, da se na višjem mestu dožene stvar nameščanj in premeščanj učiteljstva na Kranjskem s politiškiimi motivacijami v ozadju, ker gre tu tudi zato, da se dožene, da naša vlada podpira demoralizacijo v šolstvu, da je naš baron Schwarz postal klerikalni strankar.

Naj le bo gospod deželni predsednik baron Schwarz trdno prepričan: če se on ne zaveda svojih dolžnosti in pravic, se jih tembolj zaveda napredno učiteljstvo in če on noče izpolnjevati svojih dolžnosti napram učiteljstvu, bo napredno slovensko učiteljstvo sedaj storilo to, kar je njega dolžnost. Točno bo izpolnila svoje naloge „Zaveza avstr. jugosl. uč. društev“ in tudi „Zveza slovenskega učiteljstva v Avstriji“ ne bo držala križem rok. Še se bodo našla mesta, na katerih bo moral dajati baron Schwarz odgovor za pokroviteljstvo, ki ga goji pri nas vlada. In če meni baron Schwarz, da so nam odprti le predali slovenskih naprednih

listov, se temeljito moti in naj bo prepričan, da so nam odprti tudi listi, iz katerih bo baron Schwarz neprostovojno dobro čutil smrad, ki ga tu proizvajajo taka dejanja. Ni še vsa Avstrija tako osmradena kakor Kranjska dežela. In če meni, da nam je državna zbornica odprta samo s slovenske strani, se tudi moti!

Še preslabo si nas uklenil in še premalo krvi si nam odvzel, baron, da bi se ne mogli več gibati!

Ljubljanski učiteljski abiturienti.

so priredili ob priliki razstanka sestane, na katerega so povabili vse profesorje, ljubljanske napredne učitelje in tiste učitelje, ki so udeleženi pri risarskem tečaju na obrtni šoli. V imenu svojih tovarišev, se je oglašil tovariš Vošnjak, ki je v svojem govoru najprej pozdravil vse navzoče, izrekel profesorjem zahvalo za njih vestno skrb in vzgojo, ki so jim jo dali tekom štirih let, se pa nato obrnil do svojih kolegov ter jim začrtal v glavnih potezah prave smeri značajnega življenja: „Da ga ne bomo med nami, ki bi se čez dve leti, ko se zopet snidemo, ne upal pogledati svojemu kolegu v obraz.“

G. dr. Orel kot razrednik IV. l. se je odzval na besede predgovornika, je pozdravil mlade tovariše in poudarjal posebno to: „Če bomo v šoli izpolnjevali svoje dolžnosti, je ni sile, ki bi nas mogla premagati!“ Tov. Jelenc je pozdravil mlade kolege v imenu „Slov. dež. učiteljskega društva“, jih vzpodbujal za prosvetno delo in delo v učiteljskih društvih in v glavnem poudarjal: „Bodimo sami čisti, in padalo bo blato, s katerim nas obmetujejo naši nasprotniki — nanje nazaj!“ Tov. Ornagoj je pozdravil tovariše v imenu C. M. D., ki je bila oficialno vabljen: „Boj za C. M. D. je boj za narod, zato v boj za njo — za zmago naroda!“ Končno besedo je povzel g. dr. Ilešič, ki se je v svojem govoru spomnil obletnice in slavja Štanka Vraza, da po njegovem zgledu delajmo: „Ko so vladali po domovini najburnejši časi, ko je bila inteligenca domovine vdana na resignaciji pri demoniki čaši alkohola, tedaj je bil on junak, ki se je otresel vseh privlačnosti, bil je osamljen in je — delal. Delal poznovnoč, neumorno in neustrašeno delal, ne pričakujoč opore od kjerkoli; delal je sam nase se zanašujoč, ne želeč pohvale ali časti, le znamenje uspeha dela!“

Mi pa kličemo mladim tovarišem: Če korakate po poti svojih vrljih profesorjev — niste izgrešili prave poti!

Apeliramo pa hkrati na vse naše tovariše, da sprejmejo mlade tovariše, če nastopijo službo v njihovem okraju, prijateljsko, z ljubeznijo in zavestjo tovarištva!